75- KITABU'L-MARDA VET-TIBB
1- Hastaligin Keffâret Olmasi Hakkinda Gelen Haberler Ve Yüce Allah'in:
2- Hastaligin Siddeti (Fadldandir) Babi
3- Bâb:
4- Hasta Ziyaretinin Vâcibligi Babi
5- Bayilmis Kimseyi Ziyaret Etmek Babi
6- (Beyin Menfezlerinde Habsolunup Baslica Organlari Hareketlerinden Eksik Olarak Men' Eden) Rüzgâr Sebebiyle Sar'aya Tutulan Kimsenin Fadli Babi
7- Gözü Zayi' Olup Giden Kimsenin Fadli Babi
8- Kadinlarin (Yabanci Olsalar Bile) Erkeklere Hasta Ziyareti Yapmalari Babi
9- Çocuklara Hasta Ziyareti Yapmak Babi
10- Çöl Arabina Hasta Ziyareti Babi
11- Müsrik Kimseye Hasta Ziyareti Babi
12- Bâb: Bir Topluluk Bir Hastayi Ziyarete Gittikleri Zaman Namaz Vakti Gelirse, O Hasta Gelenlere Cemaatla Namaz Kildirir
13- Ziyaret Edenin Kendi Elini Hasta Üzerine Koymasi Babi
14- Ziyaret Sirasinda Hastaya Söylenecek Söz Ve Hastanin Verecegi Cevâb Babi
15- Binici Olarak, Yürüyerek, Esek Üzerinde Arka Tarafa Baska Birini Bindirerek Hasta Ziyaretine Gitmek Babi
16- Hastanin "Ben Hastayim" Yâhud "Vay Basim" Yâhud "Hastaligim Siddetlendi" Demesinin Cevazi Ve Eyyûb Aleyhi's-Selâm'in "Hakikat bana bu der d gelip çatti. Sen ise aciyanlarin en aciyanisin" (el-Enbiyâ: 83) Kavli Babi
17- Hastanin (Ziyarete Gelenlere, Gerektiginde): "Yanimdan Kalkiniz!" Demesi Babi
18- Hasta Olan Çocuga Duâ Edilmesi Için Onu (Salih Insanlarin Yanina) Götüren Kimse Babi
19- Hastanin Ölümü Temenni Etmesinin Nehyi Babi
20- Ziyaret Eden Kisinin Hastaya Dua Etmesi Babi
21- Hasta Ziyaretine Giden Kimsenin Hasta(Ya Sifâ Duasi Yapmak) Için Abdest Almasi Babi
22- Salgin Veba Ve Humma Hastaliklarinin Kaldirilmasina Duâ Eden Kimse Babi

Rahman ve Rahim olan Allah'in ismiyle

75- KITABU'L-MARDA VET-TIBB

(Hastalar ve Tibb Kitabi) [1]

1- Hastaligin Keffâret Olmasi Hakkinda Gelen Haberler Ve Yüce Allah'in:

"Kim bir kötülük yaparsa onunla cezalanir... (en-Nisâ: 123) [2]

1-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Urve ibnu'z-Zubeyr haber verdi ki, Peygamber'in zevcesi Âise (R) söyle dedi: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Müslümâna batacak bir dikene varincaya kadar

herhangi bir musibet isabet ederse, Allah muhakkak o musibete karsilik, onun bir günâhini keffâretleyip örter".

2-..... Bize Zuheyr ibn Muhammed, Muhammed ibn Amr'dan...; o da Atâ ibn Yesâr'dan; o da Ebû Saîd el-Hudrî (R) ile Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Müslümâna, vücûduna batacak bir dikene varincaya kadar yorgunluk, hastalik, gelecekten kederlenme, geçmisten hüzünlenme, baskalarindan gelen eza ve iç sikintisi isabet ederse, Allah muhakkak bu musibetleri sebebiyle o müslümânin günâhlarindan bir kismini keffâretleyip örter."

3-.....Bize Sufyân es-Sevrî, Sa'd ibn Ibrahim'den; o da (Abdullah yâhud Abdurrahmân) ibn Ka'b'dan; o da babasi Ka'b ibn Mâ-lik(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Mü'minin meseli yesil ekin dali gibidir ki, rüzgâr onu kâh eger, meylettirir, kâh dogrultur durur. Münâfikin meseli de sert ve düz çam ve dag servisi gibidir kit kökünden bir defada sökülmesi yâhud kirilmasi oluncaya kadar dimdik durmakta devam eder [3].
Zekeriyâ ibn Ebî Zaide de söyle dedi: Bana Sa'd ibn Ibrâhîm tahdîs etti. Bize Ka'b'm oglu babasi Ka'b'dan; o da Peygamber(S)'den tahdîs etti [4].

4-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Mü'min kisinin benzeri, bir sap üzerinde biten ekin gibidir. Hangi taraftan ona rüzgâr esip gelirse, rüzgâr onu eger. Dogruldugu zaman rüzgâr belâsi ile yine egilir (fakat yikilmayip dogrulur, dogru kalir). Haktan yüz çeviren fâcir kisinin benzeri de sert ve düz çam gibidir ki, Allah onu diledigi vakit (bir defada) söküp kirincaya kadar dimdik olmakta devam eder" [5].

5-.....Bize Mâlik, Muhammed ibn Abdillah...'tan haber verdi ki, o söyle demistir: Ben Ebû'l-Hubâb Saîd ibn Yesâr'dan isittim, o söyle diyordu: Ben Ebû Hureyre(R)'den isittim, söyle diyordu: Ra-sûlullah (S): "Allah kime hayir murâd ederse ona musibet verir" buyurdu [6].

2- Hastaligin Siddeti (Fadldandir) Babi

6-.....BizeSu'be, el-A'mes'ten; o da Ebû Vâil'den; o daMesrûk'tan haber verdi ki, Âise (R): Ben Rasûlullah(S)'tan ziyâde hastaligi siddetli olan hiçbir kimse görmedim, demistir [7].

7-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'in hastaliginda vücûdu hummanin hararetinden siddetle sarsildigi sirada huzuruna vardim ve:
— Yâ Rasûlallah, sübhesiz ki, humma hararetinden çok iztirab çekmektesin! dedim.
Ardindan:
— Yâ Rasûlallah, bu siddetli hummanin sübhesiz iki kat iztira-bi var, elbette buna karsilik size de iki kat ecr ve mükâfat vardir! diye arzettim.
Rasûlullah:

— "Evet. Herhangi müslümâna bir ezâ isabet ederse, muhakkak agacin yapraklarinin düsmesi gibi, Allah o müslümândan günâhlarini düsürür" buyurdu [8].

3- Bâb:

"Insanlar içinde belâsi en siddetli olanlar peygamberlerdir. Sonra sirasiyla fazilette ilk olan, sonra ilk olandir" [9].

8-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Ben, Rasûlullah siddetli humma hastaligiyle sarsilirken huzuruna girdim ve:
— Yâ Rasûlallah, muhakkak ki, Sen siddetli bir humma hastaligiyle sarsilmaktasin, dedim.
Rasûlullah (S):
— "Evet, ben sizlerden iki kisinin yanmasi kadar yanmaktayim" buyurdu.
Ben:
— Sübhesiz bu iki kat yanmanin Sizin için iki kat ecri vardir, dedim.
Rasûlullah:
— "Evet, bu katlanmis hararetin mükâfati da böyle katlanmis olur: Müslümâna bir diken batmasi ve daha küçük nevi'den bir ezâ isabet ederse Allah muhakkak bu ezaya mukaabü, onun seyyielerini agacin kendi yapraklarim atmasi gibi keffâretleyip örter" buyurdu [10].

4- Hasta Ziyaretinin Vâcibligi Babi

9-.....Ebû Mûsâ el-Es'arî (R): Rasûlullah (S): "Aç olani doyurun, hastayi ziyaret edin, esirin esirlik baglarini çözün" buyurdu, demistir [11].

10-.....el-Berâ ibn Âzib (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) bize yedi seyi islememizi emretti ve yedi seyden de nehyetti: Bizleri altin yüzük takmaktan; harîr, dîbâc, istebrak, kassîyy (denilen ipekli kumaslari) giymekten; binek üzerine içi yün ile doldurulmus hâlis ipekten küçük minder koymaktan nehyetti. Yine bize cenazelerin ardindan gitmemizi, hasta olani ziyaret etmemizi ve selâm vermeyi yaymamizi emretti [12].

5- Bayilmis Kimseyi Ziyaret Etmek Babi

11-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne, Muhammed ibnu'l-Munkedir'den tahdîs etti ki, o, Câbir ibn Abdillah (R) söyle derken isitmistir: Ben bir hastaliga tutulmustum. (Veda Hacci sirasinda) Peygamber (S) ile Ebû Bekr es-Siddîk; ikisi yürüyerek gelip bana hasta ziyareti yapiyorlardi. Onlar beni bayilmis hâlimde buldular. Peygamber ab-dest aldi, sonra abdest suyundan benim üzerime döktü. Akabinde ben ayildim ve Peygamber'i gördüm:

— Yâ Rasûlallah! Ben malim hakkinda nasil yapayim? Mallarim hakkinda nasil hükmedeyim? diye sordum.

Rasûlullah bana hiçbir cevâb vermedi. Nihayet Mîrâs Âyeti (en-Nisâ:ll-12veyâ 176) Indi [13].

6- (Beyin Menfezlerinde Habsolunup Baslica Organlari Hareketlerinden Eksik Olarak Men' Eden) Rüzgâr Sebebiyle Sar'aya Tutulan Kimsenin Fadli Babi [14]

12-.....Imrân ibnu Ebî Bekr söyle demistir: Bana Atâ ibnu Ebî Rebâh tahdîs edip söyle dedi: Ibnu Abbâs, bana:
— Ben sana cennet kadinlarindan bir kadin göstereyim mi? dedi.
Ben:
— Evet göster, dedim. Ibn Abbâs:
— Iste su (iri yapili, uzun boylu) kara kadindir. Bu kadin bir kerresinde Peygamber(S)'e geldi de:
— Ben sar'alamyorum, ben sar'alaninca da açiliyorum. Benim için Allah'a duâ ediver! dedi.
Peygamber:
— "Istersen hastaligina sabret! Bunun karsiliginda sana cennet vardir. Istersen sana afiyet vermesi için Allah'a dua edeyim!" buyurdu.
Kadin:
— Ben sabredeyim, dedi de: Ben açiliyorum, açilmamakligim için Allah'a duâ ediver! diye rica etti.
Peygamber de onun için duâ etti [15].

13-.....(Ibn Cureyc söyle demistir:) Bana Atâ ibn Ebî Rebâh, Ümmü Zufer denilen bu kadini Ka'be örtüsüne dayanmis hâlde gördügünü haber verdi ki, o uzun boylu, iri yari, siyah bir kadinmis..

7- Gözü Zayi' Olup Giden Kimsenin Fadli Babi

14-.....Bana Ibnu'1-Hâd, Muttalib'in kölesi Amr'dan tahdîs etti ki, Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den isittim, söyle buyuruyordu:
— "Yüce Allah: Kulumu iki sevgilisiyle belâlandirip (göz nurlarindan mahrum edip) de kulum sabrederse, iki sevgilisi yerine ona cenneti veririm, buyurdu" [16].
Enes: Peygamber "Iki sevgilisi" sözüyle iki gözünü kasdediyor, dedi.
Bu hadîsi Enes'ten; o da Peygamber'den senediyle rivayet etmekte Es'as ibnu Câbir ile Ebû Zilâl, Muttalib'in âzâdlisi Amr'a mutâbaat etmislerdir [17].

8- Kadinlarin (Yabanci Olsalar Bile) Erkeklere Hasta Ziyareti Yapmalari Babi

Ummü'd-Derdâ, mescid ehlinden bulunan Ensâr'dan bir adama hasta ziyareti yapmistir [18].

15-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) muhacir olarak Medine'ye geldigi zaman Ebû Bekr ile Bilâl sitma hastaligina tutuldular.
Âise dedi ki: Ben onlarin yanma girdim de:
— Ey babacigim, kendini nasil buluyorsun? Ey Bilâl, sen de kendini nasil buluyorsun? dedim.
Âise dedi ki: Ebû Bekr, kendini humma nevbeti yakaladigi za-rnân:
Kullu imriin musabbahun fî ehlihî Ve'1-mevtu ednâ min sirâki na'lihî
(= Her kisi ailesi içinde mes'ûd sabâhlamistir, hâlbuki ölüm ona ayakkabisinin kayisindan daha yakindir) beytini söylerdi.
Bilâl de kendisinden humma nevbeti gidince, sunlari söylerdi:
Ela îeyîe si'rî hel ebîtenne îeyîeîen Bi-vâdin ve havli izhirun ve celîîu Ve hel eriden yevmen miyâha Micennetin Ve hel tebduven lî Sâmetun ve Tafîlu
(= Ey keski bileydim. Mekke vadisinde etrafimi izhir ve celîl otlari sararak bir gece olsun geceler miyim? Bir gün gelip de Ukâz'daki Micenne sularinin basina varir miyim? Mekke'nin Sâme ve Tufeyl daglari acaba bir kerre daha bana görünürler mi?)
Âise dedi ki: Ben bu ziyaretim ardindan Rasûlullah'a geldim de, O'na (Ebû Bekr ile Bilâl'in haberlerini ve sözlerini) haber verdim. Bunun üzerine Rasûlullah söyle duâ etti:
— "Yâ Allah! Mekke'yi bize sevdirdigin gibi Medine'yi de sevdir, yâhud onu daha ziyâde sevdir! Yâ Allah, Medine'nin havasini bizim için sahih ve hastaliktan salim kil! Müdd ve sâ' ölçeklerinde bizim için bereket ihsan eyle! Hummasini tasi da onu Cuhfe'ye koy!" [19].

9- Çocuklara Hasta Ziyareti Yapmak Babi

16-.....Âsim ibn Süleyman haber verip söyle demistir: Ben Ebû Usmân'dan isittim; o da Usâme ibn Zeyd(R)'den ki, Peygamber(S)'in bir kizi (Zeyneb) Peygamber'e:
— Kizimin ölmesi yakin oldu, bizim yanimiza gel! diye haber gönderdi.
Usâme, Sa'd ibn Ubâde ve zannediyoruz Ubeyy ibn Ka'b de Peygamber'in beraberinde bulunuyorlardi. Peygamber de kizina selâm gönderip:
— "Allah 'in aldigi ve verdigi hersey kendisine âiddir. Ve hersey Allah yaninda (ilâhî ilimde bir müddetle) ta'yîn edilmistir. Sen Allah katindan ecr iste ve sabret!" diyerek cevâb yolladi.
Bu defa Zeyneb, Peygamber'e and vererek muhakkak gelmesini istedi. Bu haber üzerine Peygamber kalkti, biz de beraberinde kalktik. (Zeyneb'in evine geldigimizde) çocuk, Peygamber'in kucagina kaldirilip verildi. Çocugun cani çekismekte ve bir ses isitilmekte idi. Peygamber'in iki gözü yas döküyordu. Sa'd ibn Ubâde:
— Yâ Rasûlallah! Bu gözyasi, bu aglayis nedir? diye hayretini açikladi.
Rasûlullah:
— "Bu gözyasi bir rahmettir ki, Allah onu kullarindan istedigi kimselerin kalblerine koymustur. Allah kendi kullarindan ancak merhametli olanlara merhamet eyler" buyurdu [20].

10- Çöl Arabina Hasta Ziyareti Babi

17-.....Bize Hâlid el-Hazzâ, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan söyle tahdîs etti: Peygamber (S) bir

kerresinde hasta ziyareti yapmak üzere (Kays ibn Ebî Hazim adinda) bir çöl Arab'inin yanina girdi.
Ibn Abbâs dedi ki: Peygamber, hasta ziyareti için bir hastanin yanina girdiginde ona:
— "Lâ be'se, tahûrun, in sâallâhu{- -Üzerine- be's yoktur, bu senin günâhlarini temizleyicidir insâallah)" demek âdetinde idi.
(Bu çöl Arab'ina da bu sözleri söyledi.) Çöl Arab'i da Peygam-ber'e:
— Sen günâhlarina keffârettir, zararsiz geçmis olsun! diyorsun; fakat bu hastalik hiç de öyle (geçici) degildir. Belki o ergin bir ihtiyar üzerinde harareti feveran yâhud galeyan edip duran ve onu kabirleri ziyarete gönderecek olan humma hastaligidir, dedi.
Peygamber de:
— "Su hâlde pek iyi (öyle olsun)/" buyurdu [21]

11- Müsrik Kimseye Hasta Ziyareti Babi

18-..... Bize Hammâd ibn Zeyd, Sabit el-Bunânî'den; o da Enes(R)'ten söyle tahdîs etti: Yahudi'nin bir oglu Peygamber (S)'e hizmet ederdi. Derken bu oglan çocugu hastalandi. Peygamber ona hasta ziyareti yapmak üzere gitti. Orada çocuga:
— "Islâm Dîni'ne gir!" buyurdu, çocuk da (Sehâdet kelimelerini söyleyip) müslümân oldu [22].
Saîd ibnu'l-Müseyyeb de babasi el-Müseyyeb ibn Hizn(R)'dan söyledi ki, Ebû Tâlib'e ölüm alâmeti hazirlandigi zaman Peygamber (S) onun yanma gitmistir [23].

12- Bâb: Bir Topluluk Bir Hastayi Ziyarete Gittikleri Zaman Namaz Vakti Gelirse, O Hasta Gelenlere Cemaatla Namaz Kildirir

19-.....Bize Hisâmtahdîs edip söyledi: Bana babam Urve, Âise(R)'den söyle haber verdi: Peygamber'in hastaligi sirasinda birtakim insanlar hasta ziyareti yapmak üzere huzuruna girdiler. Peygamber (S) onlara oturarak namaz kildirdi. Cemâat de arkasinda ayakta dikilerek namaz kilmaya basladilar. Peygamber onlara: "Oturunuz!" diye isaret etti. Namazi bitirince de:
— "Imâm, kendisine uyulmak için imâm edilir... Öyle olunca o rukû'a vardigi vakit sizde rükû'a variniz. Rukû'dan basini kaldirdigi vakit siz de basinizi kaldiriniz. Oturdugu hâlde namaz kildirma siz de oturarak kiliniz" buyurdu.
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: el-Humeydî: Bu hadîs(ten yalniz O'nun beraberinde oturmalari hükmü) mensûhtur. Çünkü Peygamber (S) kildirdigi en son namazda kendisi oturarak kildirdi, insanlar da arkasinda ayakta dikilerek kilmislardir, dedi [24].

13- Ziyaret Edenin Kendi Elini Hasta Üzerine Koymasi Babi

20-.....Bize el-Cuayd ibn Abdirrahmân el-Kindî, Sa'd'in kizi Âise'den haber verdi ki, babasi Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) söyle demistir: Ben Mekke'de çok siddetli bir hastaliga yakalandim. Peygam-ber (S) bana hasta ziyareti yapmak üzere geldi. Ben Peygamber'e:

— Ey Allah'in Peygamberi! Ben (ölürsem) büyük bir mal birakiyorum. Hâlbuki ben bir tek kiz evlâdindan baska mîrâsçi birakmadim. Böyle olunca ben malimin üçte ikisini vasiyyet ediyorum da üçte birini birakiyorum, dedim.
Peygamber:
— "Hayir. (Üçte ikinin hepsini vasiyyet etme)/" buyurdu.
Ben:
— Öyleyse ben malimin yansini vasiyyet edeyim de yansini (mîras) birakayim! dedim. Peygamber yine:
— "Hayir!" buyurdu.
Ben:
— Üçte birini vasiyyet edeyim de kizima üçte ikisini birakayim, dedim.
Peygamber:
— "Üçte bir (kâfidir), üçte bir de çoktur" buyurdu.
Sonra elini Sa'd'in alnina koydu. Sonra elini yüzüm ve karnim üzerine sürüp meshetti. Sonra:
— "Yâ Allah! Sa'd'a sifâ ver ve ona hicretini tamâm eyle!" diye duâ etti.
Ben, bana tasavvur ettirildigine göre, bir müddete kadar cigerim üzerinde duran O'nun el sürmesinin soguklugunu hissetmekte devam ettim [25].

21-..... el-Hâris ibn Suveyd söyle demistir: Abduilah ibn Mes'ûd (R) söyle dedi: Ben Rasûlullah (S) siddetli bir humma atesi ile yanarken huzuruna girdim de elimle vücûduna dokundum ve:
— Yâ Rasûlallah! Sübhesiz ki, Sen siddetli bir humma hastali-giyle yanmaktasin! dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Evet, hakîkaten ben sizden iki kisinin yanmasi gibi siddetli bir humma ile yanmaktayim" dedi.
Ben de O'na:
— Bu iki kat yanmanin.karsiliginda muhakkak Sana iki kat ecir vardir, dedim.
Rasûlullah:
— "Evet" buyurduktan sonra sunu söyledi: "Bir müslümâna hastalik ve daha baska bir ezâ isabet ederse muhakkak Allah onun, agacin kendi yapraklarini döküsü gibi seyyielerini döker" [26].

14- Ziyaret Sirasinda Hastaya Söylenecek Söz Ve Hastanin Verecegi Cevâb Babi

22-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Ben hastaligi sirasinda Peygamber'in yanina geldim ve vücûduna elimle dokundum. Peygamber siddetli bir humma ile yanmakta idi. O'na:
— Sen elbette çok siddetli bir humma ile yanmaktasin. Bu siddetli yanmanin sübhesiz Sen'in için iki kat ecri vardir, dedim.
Peygamber (S):
— "Evet, bir müslümâna herhangi bir ezâ isabet ederse, muhakkak günâhlari ondan, agaç yapraklarinin dagilmasi gibi dagilir" buyurdu [27].

23-.....Bize Hâlid ibn Abdillah et-Tahhân, Hâlid el-Hazzâ'dan; o da Ikrime'den; o da îbn

Abbâs(R)'tan söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) bir adamin yanma hasta ziyareti yapmak üzere girdi de:
— "(Hastaligin) zararsiz geçmis olsun! Bu insâattan bir temizleyicidir (günâhlarina keffârettir)" dedi.
Bunun üzerine o adam:
— Hayir (bir temizleyici degildir). Fakat bu büyük bir ihtiyar üzerinde onu kabirleri ziyaret ettirmek için kaynayip duran bir humma hastaligidir! dedi.
Peygamber de:
— "Öyle ise evet (benim sözlerimi kabul etmedigin takdîrde senin dedigin gibi olsun)/" buyurdu [28]
.

15- Binici Olarak, Yürüyerek, Esek Üzerinde Arka Tarafa Baska Birini Bindirerek Hasta Ziyaretine Gitmek Babi

24-.....Bizeel-Leys, Ukayl'den; oda Ibn Sihâb'dan; o daUrve'den tahdîs etti. Ona da Usâme ibn Zeyd (R) söyle haber vermistir: Peygamber (S) Bedir vak'asindan önce bir gün Fedek dokumasi kapli saçakli palan vurulmus bir merkeb üzerine bindi ve arkasina da Usâ-me'yi bindirerek Sa'd ibn Ubâde'yi hasta ziyaretine gidiyordu. Giderken yolda, içlerinde Abdullah ibn Ubeyy ibnu Selûl'un bulundugu bir meclise ugradi. Bu vak'a, Abdullah ibn Ubeyy müslümân olmazdan önce idi. Bu mecliste müslümânlardan, putlara tapan müsriklerden, Yahüdîler'den birtakim kimseler vardi. (Ensârî sâir) Abdullah ibn Revâha da bu mecliste bulunuyordu. Hayvanin kaldirdigi toz, meclisi kaplayinca, Abdullah ibn Ubeyy kendi kaftani ile burnunu örttü.
— "Bizim üzerimizi tozlatmayin" dedi.
Peygamber onlara selâm verdi. Akabinde durdu, hayvandan indi, sonra onlari Islâm'a da'vet etti ve onlara karsi Kur'ân okudu. Bunun üzerine Abdullah ibn Ubeyy, Peygamber'e hitaben:
— Ey kisi! Eger bu söylemekte oldugun sözler hakk ise, bunlardan daha güzel bir sey olamaz. Fakat bizim meclisimizde bizi bununla ezâlandirma! Kendi menziline dön de, bizden sana her kim gelirse ona anlat! dedi.
Bunun üzerine Abdullah ibn Revâha:
— Evet yâ Rasûlallah! Sen bizleri meclislerimizde bununla (yânî Kur'ân'la) ört, onun nûrlariyle bürü! Çünkü bizler bunu sekiyoruz! dedi.
Bunun üzerine müslümânlarla müsrikler, Yahudiler sövüsmeye basladilar. Hattâ birbirleri üzerine firlamaya yaklastilar. Peygamber de onlari yatistirmaya çalisiyordu, nihayet sustular. Sonra Peygamber hayvanina binip yürüdü. Sonunda Sa'd ibn Ubâde'nin evine varip yanina girdi ve ona hitaben:
— "Ey Sa'd! Ebû Hubâb'in dediklerini isitmedin mi?" buyurdu (da onun söylediklerini nakletti).
Peygamber "Ebû Hubâb" künyesi ile Abdullah ibn Ubeyy'i kas-dediyordu. Sa'd ibn Ubâde de:
— Yâ Rasûlallah! Sen onu affet ve kusurunu ma'zûr gör! Ye-mîn ederim ki, Allah sana verdigini vermistir. Hâlbuki bundan önce
5706/Sahîh-i Buhari ve Tercemesi
bu belde ahâlîsi onun basina tâc giydirmege ve üzerine de melike mahsûs sarik sarmaya ittifak

etmislerdi. Allah Sana ihsan eylemis oldugu hakk ile onlarin bu tasavvurlarim reddedince, Ibn Ubeyy bu mahrumiyetle kederlendi. Iste bu kederledir ki, Ibn Ubeyy, gördügün o çirkin harekette bulunmustur!., dedi. (RasûluIIah da onu affetti...) [29].

25-..... Câbir ibn Abdillah el-Ensârî (R): Hastaligimda Peygamber (S) bana hasta ziyareti yapmak üzere geldi. Gelirken ne katira, ne de ata binmis degildi, demistir [30].

16- Hastanin "Ben Hastayim" Yâhud "Vay Basim" Yâhud "Hastaligim Siddetlendi" Demesinin Cevazi Ve Eyyûb Aleyhi's-Selâm'in "Hakikat bana bu der d gelip çatti. Sen ise aciyanlarin en aciyanisin" (el-Enbiyâ: 83) Kavli Babi [31]

26-.....Ka'b ibn Ucre (R) söyle demistir: Peygamber (S) benim yanima ugradi. Bu sirada ben tencerenin altina ates yakiyordum. Peygamber bana:
— "Basinin hasereleri sana ezâ veriyor mu?" buyurdu. Ben:
— Evet ezâ veriyor, dedim.
Bunun üzerine Peygamber bir berber çagirdi da basimin saçlarini tiras ettirdi. Sonra bana fidye vermekle emretti [32].

27-.....Bize Süleyman ibn Bilâl haber verdi ki, Yahya ibn Saîd söyle demistir: Ben el-Kaasim ibn Muhammed'den isittim, söyle dedi: Âise (R) (basi agriyinca):
— Vay basim! demisti. RasûluIIah (S) da:
— "Eger sen ölür de ben hayâtta kalirsam, senin için magfiret isterim, senin için duâ ederim" dedi.
Bunun üzerine Âise:
— Vay basima gelen musibete! Vallahi öyle saniyorum ki, muhakkak Sen benim ölümümü istiyorsun! Eger ben ölürsem, muhakkak Sen o son günün gecesinde kadinlarinin birisi ile gerdek olup yasayacaksin! dedi.
Âise'nin bu sözü üzerine Peygamber:
— "(Yâ Âise! Endiselenme!) Bil'akisben 'Vay basim!"demeliyim (çünkü senden önce ölecegim). Yâ Âise, hattâ simdi Ebû Bekr'e ve ogluna haber göndermeyi ve -halifelik dedikoducularinin sözlerinden ve halifelik umanlarin temennilerinden nefret ederek, nizâyi kesmek için- halifeligi Ebû Bekr'e vasiyyet etmeyi kasdettim -yâhud: istedim-. Fakat sonra düsünüp dedim ki, Allah (halifeligi Ebû Bekr'-den baskasina vermekten) imtina eder; mü'minler de (Ebû Bekr'den baskasinin halîfe olmasini) men' ederler -yâhud: Allah (Ebû Bekr'den baskasinin halîfe olmasini) men' eder; mü'minler de (Ebû Bekr'den baskasina bey'attan) imtina ederler-"[33].

28-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Peygamber (S) humma hastaligina tutulmus hâldeyken huzuruna girdim, O'na elimle dokundum da:
— Sen siddetli bir humma hastaligiyle yanmaktasin! dedim. Peygamber:
— "Evet, sizden iki kisinin humma harâretiyle yanmasi kadar siddetlidir" buyurdu.

Ibn Mes'ûd:
— Sana iki kat ecir vardir! dedi. Peygamber:
— "Evet, bir müslümâna hastalik ve daha baska bir eza isabet ederse, muhakkak Allah onun seyyielerini (sonbaharda) agacin kendi yapraklarini atmasi gibi atar" buyurdu [34].

29-.....Bize ez-Zuhrî, Âmir ibn Sa'd'dan haber verdi ki, babasi Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) söyle demistir: Veda Hacci zamaninda (Mekke'de) yakalandigim siddetli bir hastaliktan dolayi Rasûlullah (S) beni hasta ziyareti yapmak üzere bize geldi. Ben:
— (Yâ Rasûlallah!) Bendeki bu hastalik, görmekte oldugun su müzmin dereceye ulasti. Ben ise mal sahibiyim. Bana bir tek kizimdan baskasi da mîrâsçi olmayacaktir. Bu durumda ben malimin üçte ikisini sadaka (olarak ayirip) vereyim mi? dedim.
— "Hayir (üçte ikinin hepsini sadaka yapma)/" buyurdu. Ben:
— Yarisini sadaka edeyim mi? dedim. Rasûlullah yine:
— "Hayir (yarisini da sadaka yapma)/" buyurdu. Ben:
— Üçte bir (olur mu)? dedim. Rasûlullah:
— "Üçte bir de çoktur. Senin mirasçilarim zengin kimseler olarak birakman, onlari muhtaçlar ve insanlara (sadaka için) ellerini açar bir hâlde birakmandan daha hayirlidir. Allah rizâsini aramak için yapacagin her harcamaya karsilik muhakkak sana ecir verilecektir. Hattâ (yemek yerken hayat yoldasin olan) kadininin agzi içine koyacagin lokmadan da sana sevâb verilecektir" buyurdu [35].

17- Hastanin (Ziyarete Gelenlere, Gerektiginde): "Yanimdan Kalkiniz!" Demesi Babi

30-.....Bize Ma'mer ibn Râsid, ez-Zuhrî'den; o da Ubeydullah ibn Abdillah'tan haber verdi ki, Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah'in vefati yaklastigi zaman, evinde, içlerinde Umer ibnu'l-Hattâb'in da bulundugu birtakim adamlar varken, Peygamber (S):
— "Haydin (bana yazi yazacak bir sey getiriniz de) size bir ki-tâb (yâni vasiyetname) yazdirayim ki, bundan sonra yolunuzu sasir-mayasiniz!" buyurdu.
Bunun üzerine Umer:
— Peygamber'in hastaligi muhakkak agirlasmistir. Yaninizda ise Kur'ân vardir. Bize Allah'in Kitabi yetisir! dedi.
Bunun üzerine evde bulunanlar ihtilâfa düsüp husûmete basladilar: Onlardan kimi "Yazi takimi getiriniz, Peygamber size bir ki-tâb yazsin ki, kendisinden sonra yolunuzu sasirmayasiniz!" diyordu. beni ziyaret etmek üzere bize geldi" sözündedir. Bunun bâzi rivayetleri yakinda "Eli hastanin üzerine koyma bâbi"nda ve Vasiyyetler Kitabi, "Üçte birden va-siyyet bâbi"nda da geçmis ve bâzi açiklamalar oralarda verilmisti.
Kimi de Umer'in söyledigi sözü söylüyordu. Peygamber'in yaninda konusma ve ihtilâfi çogalttiklari zaman Rasûlullah:
— "(Haydi yanimdan) kalkiniz!" buyurdu.
Râvî Ubeydullah söyle dedi: Ibn Abbâs bu hadîsi tahdîs ettigi sirada:
— Onlarin ihtilâf etmeleri ve karisik gürültülerinin sebeb oldugu o musibet ne büyük bir musibettir [36]

ki, Rasûlullah ile onlara yazmak istedigi bu kitâb arasina engel oldu! der idi .

18- Hasta Olan Çocuga Duâ Edilmesi Için Onu (Salih Insanlarin Yanina) Götüren Kimse Babi

31-.....el-Cuayd ibn Abdirrahmân söyle demistir; Ben es-Sâib ibn Yezîd(R)'den isittim, söyle diyordu: (Çocuklugumda) teyzem beni RasûIullah(S)'in yanma götürdü de:
— Yâ Rasûlallah! Benim kizkardesimin su oglu hastadir, dedi.
Rasûlullah benim basimi eliyle sivazladi ve bana bereket duasi yapti. Sonra abdest aldi. Ben O'nun abdest aldigi sudan içtim. Ve arka tarafinda durdum da sirtinda, iki kürekleri arasinda gerdek çadirinin kocaman dügmeleri gibi Peygamberlik mührünü gördüm [37].

19- Hastanin Ölümü Temenni Etmesinin Nehyi Babi

32-.....Bize Sabit el-Bunânî, Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur:
— "Sizden biriniz kendisine (hastalik gibi) bir zarar isabet ettiginden dolayi sakin ölümü temenni etmesin! Eger muhakkak temenni etmek zorunda bulunursa: Allah'im, yasamak benim için hayir oldugu müddetçe beni yasat, Ölmek benim için hayirli oldugu zaman da beni Öldür! desin" [38].

33-.....Kays ibn Ebî Hazim söyle dedi: Biz kendisine hasta ziyareti yapmak için Habbâb (ibnu'l-Erett -R)'in yanina girdik. Hab-bâb (karnini) yedi yerinden daglamis hâldeydi. Bu ziyaretimizde Habbâb söyle dedi:
— Bizden evvel geçen ve (Peygamber zamaninda Ölüp) giden arkadaslarimiz vardir ki, dünyâ onlarin (âhiret saadetlerinden) birsey-lerini eksiltmemisti. (Çünkü dünyâda darlik içinde yasadilar. Bize gelince) sübhesiz biz (fetihler sebebiyle) o kadar dünyaliga kavustuk ki, bugün biz onu topraktan (köskler yapmaktan) baska sarfedecek bir yer bulamiyoruz. Eger Peygamber (S) bizi ölüm temennisinden nehyetmemis olsaydi, muhakkak ben (su hastalik iztirâbindan dolayi) ölümü temenni ederdim!
(Kays ctedi ki:) Bir müddet sonra biz Habbâb'i bir kerre daha ziyaret ettik. O, kendisine âid bir duvar bina etmekle mesguldü. Bize:
— Müslüman, infâk ve harcama yapmakta oldugu hersey hususunda sevaba nail kilinir, yalniz su toprak içine sarfetmekte oldugu mal hakkinda sevaba nail kilinmaz! Dedi [39].

34-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim:
— "Hiçbir kisiyi, onun güzel ameli (ve ibâdeti) cennete girdire--mez" buyuruyordu.
Bunun üzerine sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah! Seni de mi girdiremez? diye sordular. Rasûlullah söyle cevâb verdi:
— "Evet, beni de Allah'in fadli ve rahmeti bürümedikçe, yalniz ibâdetim cennete girdiremez. Buna göre sizler is ve ibâdetinizde ifrat ve tefritten sakinip dogruyu arayiniz ve dogru yoldan gidip

Allah'in yakinligini isteyiniz. Sakin sizin hiçbiriniz (sâlih olsun, fâsik olsun) ölüm temenni etmesin! Çünkü, o, hayir ve ihsan sahibi ise yasayip hayrini, ihsanini artirmasi umulur. Eger günahkâr bir kisi ise (yine yasayip, günün birisinde) tevbe ederek Allah 'in rizâsini dilemesi umulur!" [40].

35-.....Abbâd ibnu Abdillah ibni'z-Zubeyr söyle demistir: Ben Âise(R)'den isittim, söyle dedi: Ben, ölüm hastaliginda sirtini bana dayamis oldugu hâlde Peygamber(S)'den isittim: "Allâhumme'gfir lî, ve'rhamnî ve elhiknîbVr-raJîki (— Allah'im bana magfiret et, merhamet eyle ve beni -yüksek- refika eristir)/" diyordu [41].

20- Ziyaret Eden Kisinin Hastaya Dua Etmesi Babi

Sa'd ibn Ebî Vakkaas'in kizi Aise de babasindan Peygamber(S)'in Sa'd'a: "Allah'im, Sa'd'a sifâ ver!" diye duâ ettigini söylemistir [42].

36-.....Bize Ebû Avâne, Mansûr'dan; o da Ibrâhîm en-Nahaî'den; o da Mesrûk'tan; o da Âise(R)'den söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) bir hasta ziyaretine vardiginda yâhud bir hasta Rasûlullah'a getirildiginde, söyle duâ ederdi: "EzhibVl-bâse Rabbe'n-nâsi. îsfi ve en-te 's-sâfî lâ sifâen illâ sifâuke, sifâen lâ yugâdiru sakamen (= Ey insanlarin Rabb'i! Su hastanin hastaligini gider! Sifâ ihsan eyle! Rabb'-im ancak Sen saglik verirsin. Sen'in sifândan baska hiçbir sifâ yoktur! Rabb'im bu hastaya öyle sifâ ver ki, o sifâ, hasta üzerinde hastalik izi ve eseri birakmasin)/"
Amr ibnu Ebî Kays ile Ibrâhîm ibn Tahmân, Mansûr'dan; o da Ibrâhîm en-Nahaî'den ve Ebu'd-Duhâ'dan: "Hasta getirildigi zaman" seklinde meçhul sîgasiyle söylediler.
Cerîr ibn Abdilhamîd de Mansûr'dan; o da Ebu'd-Duhâ'dan yalniz olarak "Bir hastaya gittigi zaman" seklinde söyledi, demistir [43].

21- Hasta Ziyaretine Giden Kimsenin Hasta(Ya Sifâ Duasi Yapmak) Için Abdest Almasi Babi

37-.....Muhammed ibnu'l-Munkedir söyle dedi: Ben Câbir ibn AbdilIah(R)'tan söyle dedigim isittim: Ben (kendimi bilmez derecede) hasta iken Peygamber (S) benim yanima girdi. Abdest aldi da ab-dest aldigi sudan üzerime döktü. -Yâhud: "Üzerine bu sudan dökünüz" buyurdu.- Bunun üzerine ben (bayginligimdan) gözümü açtim da:
— Yâ Rasûlalîah! Bana kelâleden baskasi vâris olmayacak. Buna göre benim mîrâsim nasil olacak? dedim.
Bunun üzerine Ferâiz Âyeti indi [44].

22- Salgin Veba Ve Humma Hastaliklarinin Kaldirilmasina Duâ Eden Kimse Babi

38-..... Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) muhacir olarak Medine'ye geldigi zaman Ebû Bekr ile BiJâl humma, yânî sitma hastaligina tutuldular.

Âise dedi ki: Ben bu iki hastanin yanlarina girdim de babama:
— Ey babacigim, kendini nasil hissediyorsun? Bilâl'e de:
— Yâ Bilâl! Sen de kendini nasil hissediyorsun? diye hatirlarim sordum.
Âise dedi ki: Ebû Bekr, kendisini sitma hummasi nevbeti yakalayinca su beyti söylerdi:
Kullu'mrün musabbahun B ehîihî Ve'1-mevtu ednâ min sirâki na'lihî
(= Herkes ailesi içinde mes'ûd sabâhlamistir. Hâlbuki ölüm, ayakkabisinin kayisindan daha yakindir.)
Bilâl de kendisinden sitma nevbeti siyrilinca su beyitleri söyleyerek sesini yükseltirdi:
Eîâ leyîe si'rî hel ebiîenne leyleten, Bi-vâdin ve havli izhirun ve celîlun. Ve hel enden yevmen rniyâha Micenneün
Ve hel îebduven îî Sâmetun ve Tafîlu
(= Sunu bilmek isterdim: Mekke vadisinde etrafimi izhir ve celîl otlari sararak bir gece olsun geceler miyim? Bir gün gelip de Ukâz'-daki Micenne sularinin basina varir miyim? Mekke'nin Sâme ve Ta-fîl daglari acaba bir kerre daha bana görünürler mi?)
Urve dedi ki: Âise söyle dedi: Ben akabinde Rasûlulîah'a geldim de kendisine bunlari haber verdim. Bunun üzerine O:
— ' 'A ilah 'im! Mekke 'yi bize sevdirdigin gibi Medine 'yi de sevdir! Yâhud onu daha ziyâde sevdir! Medine'nin havasini bizim için sahih ve hastaliklardan salim kil! Sâ'indave müddünde bize bereket ihsan eyle! Medine'nin hummasini ve sitmasini tasi da onu Mekke'nin Cuhfe'sine koy!" diye duâ etti [45].

---

[1] en-Nesefî, diger râvîlere muhalefet etti de Kitâbu'l-Mardâ'yi Kitâbu't-Tibb'dan ayirmayarak, ikisini bir arada zikretti. Elimizdeki Buhârî nüshalari da böyledir. (Bundan sonra da Kitâbu't-Tibb gelecektir.)
el-Marîz; hasta; el-Mardâ, onun cem'idir; el-Maraz da hastalik ma'nâsma-dir. Hastalik vücûdun tabiî mecrasindan çikmasidir ki, o kendi konumundan hâriç ve salim olmayan fiiller çikan bir halet ve melekedir diye ta'bîr olunur. Yânî hastalik, vücûdun maddesi ve ma'nâsiyle düzgün islememe keyfiyyetidir... (Aynî, Kastallânî).
el-Maraz: Iki fetha ile tabiat sag, safî ve mu'tedil iken muzlim ve iztirâbli olmaga denir ki, bedeni husûsî i'tidâlinden çikarip fiillerinde bozukluk meydana getirir, hastalik ta'bîr olunur.
et-Tibb, tâ'nin üç harekesiyle bâ'nin seddesiyle hakimlik eylemek ma'nâsi-nadir ki, geregine göre hayvânî cisim ve nefse âid ilâç ve timâr eylemekten ibarettir, pes gerek cismânî ve gerek rûhânî olsun, ki dualar ve rukye gibi. el-M:sbâh'ta tâ'mn kesriyle isim olmak üzere resmedilmistir ki, tabîblik ma'nâ-sinadir. Ve Tibb, islerde nfk ve teenni edip maslahatlari güzel vech ve lutf ve suhuletle yürütmek ma'nâsinadir. "Men ehabbe tabbe" meseli bundandir, yânî islerin yürütülmesini sevip isteyen kimse nfk, teennî ve suhuletle girisir, et-Tabîb, Emîr vezninde mutlakaa amel ve kârinda üstâz ve hazik ve mahir olan kimseye denir. Sârih der ki, giderek hastalari ilâçlamakta hazik olan kimseye itlak olunmustur... (Kaamûs Tercemesi).

[2] Âyetin bâb basligina uygunlugu açiktir. Gerek müslümân ve gerek ehli ki-tâb ve kalanlardan her kim bir kötülük yaparsa, onunla cezalanir, ya dünyâda veya âhirette veya her ikisinde onun bir cezasini görür. Ebû Bekr(R)'den rivayet olunduguna göre, bu âyette bahsedilen ceza, mü'minin günâhlarina keffâ-ret olan dünyevî cezadir. Bir hadîs meali: "Allah kime hayir murâd ederse, ona musibet verir" (Buhârî, Ebû Hureyre'den, 5. hadîs).
el-Bakara: 284; es-Sûrâ: 30; el-Kalem: 17-33 âyetlerine de bak.

[3] Basliga uygunlugu "Mü'minin meseli taze ekin sapi gibidir" sözünden alinir. Çünkü mü'minin ekin sapina benzetilmesinden murâd, bazen saglikli, bazen zayif olmasi hâlidir. Ekin de böyledir. Yemyesilken sonra kizarir, sonra sararir da bir halet üzere kalmaz (Aynî).

[4] Buhârî bu Isnâdla iki seye isaret etti: Bunlardan biri, bunda Ka'b'm oglunun isminin mübhem oldugu, digeri de hadîsin Sa'd'dan tahdîsini açikça belirtmek (Aynî).

[5] Bu hadîslerde zikredilen "Hâme", ekinlerin çimen hâlinde bir sap ile çikis seklidir. Mü'minin buna benzerligine gelince söyledir: Düzgün bir sap ile çikan ekin her zaman sakin degildir, esen rüzgâr ile kâh egilir, kâh dogrulur; bir zaman yesil yasar, bir zaman sonra sararir. Fakat o, rüzgârlarin siddetleri ve zamanin inkilâblan karsisinda egildigi hâlde, hiçbir zaman devrilmez, yine dogrulur. Mü'-min de böyledir: Hastalik, hüzün, keder, zulüm gibi zamanin birtakim bunaltici hâlleri karsisinda sarsilsa da bir türlü yikilmaz, Allah'a kulluktan ayrilmaz. Fâsik ve fâcir de serviler gibi ne kadar metin, boylu boslu olursa olsun, günün birinde Allah onu fisk ve fücuru sebebiyle yere serer.

[6] Basliga uygunlugu "Yusib - Musibet verir" sözünden alinir. Bâzi hadîsçiler bu fiili meçhul sîgasiyle "Yusab" okumuslar ve bunun daha güzel; "Hastalandi-< gim zaman bana sifâ veren O'dur" (es-Suarâ: 80)'da oldugu gibi, Allah'a karsi daha edebli ve yarasikli oldugunu söylemislerdir. Buna göre hadîsin ma'nâsi "Allah'in hayir diledigi kimse, birtakim musibetlerle imtihan edilir" demek olur.
Gazâlî insanlara gelen mihnetleri ve musibetleri üç kisma ayirmistir: Birincisi münâfikm hastaliklari ve musibetleridir ki, Allah'a i'tirâzda bulundugu için, onun ugradigi musibeti, ukubet olur. Ikincisi mü'minin hastaligi ve musibetidir ki, mü'min, Allah'tan geldi diye sabrettigi için, onun musibeti günâhlarina kef-fâret olur. Üçüncüsü de sükr

makaaminda olan mü'minin musibetidir ki, bu da hastaliginda Allah'a hamd ve sükr ettigi için, hastaligi Allah katinda derecesinin yükselmesine sebeb olur (Tecrîd Ter.}.

[7]
Basliga uygunlugu açiktir. Buhârî bu hadîsi senedde görülecegi gibi, iki yoldan getirmistir: Biri Kubeysa ibn Ukbe'den; o da Sufyân es-Sevrî'den... yolu, digeri de Bisr ibn Muhammed'den... yolu. Yüce Allah, peygamberlerinin sevâblari kâmil ve hayirlari umûmî olsun diye onlara verdigi yakîn kuvveti, sabir siddeti, tevekkül ve baglilik salâbetinden dolayi onlara siddetli acilar ve hastaliklar tahsis etmistir.

[8]
Basliga uygunlugu "Yûaku va'kan sedîden" sözünden almir, çünkü Va'k siddetli bir hastalik olan hummâ'dir.

Alimler, Abdullah ibn Mes'ûd'un: "Humma hastaligmdaki fazla hararetin iki kat ecri vardir" sözünü, Rasûlullah'm "Eve?"diye tasdik etmesi hastaligin derece yükselmesini mûcib olacagina, "Agaç yapraklarinin dökülmesi gibi günâhlarini düsürür" sözü de günâhlarin affina sebeb olacagina delâlet eder, demislerdir. Bir de hastalik sebebiyle affolunan günâhlarin küçük günâhlar oldugunu, büyük günâhlar için istigfar, yânî magfiret istemek gerektigini söylemislerdir.

[9]
Bu basligin lafzi, Tirmizî'nin Mus'ab ibn Sa'd'dan rivayet ettigi hadîsin lafzindan alinmistir.

[10]
Bundaki illet, belânin ni'met mukaabilinde olmasidir. Kimde Allah'in ni'meti daha çok olduysa, belâsi da çok olur. Bunun için hürrün cezasi, kölenin iki kati yapildi. Mü'minlerin analarina: "Ey Peygamber zevceleri, içinizden kim açik bir terbiyesizlik ederse, onun azabi iki kat artirilir..." (el-Ahzâb: 30) buyuruldu (el-Kirmânî, AskaIânî).

Bu hadîs, bundan önceki bâbda baska bir yoldan olmak üzere geçmisti, aralarinda bâzi ziyâde ve noksan bulunmaktadir.

Bu hadîsleri Müslim de el-Birr ve's-Sila'da getirmistir: Müslim Ter., VIII, 40-42.

[11]
Basliga uygunlugu "Hastayi ziyaret edin" sözündedir.

Bunun bir rivayeti Et'ime'nin evvelinde ve Nikâh'ta da geçmisti.

[12]
Bunun birer rivayeti Içecekler Kitâbi'nda "Gümüs kap bâbi"nda ve Cenâze-ler'de "Cenazeleri ta'kîb etme bâbi"nda da geçmisti.

Burada nehyi bes sey üzerinde, emri de üç sey üzerinde kisaltmis; yemîn edeni kabul etme, da'vete icabet, mazluma yardim, aksirana duâ etme fikralarini zikretmemistir.

[13]
Bunun bir rivayeti Abdest Alma Kitâbi'nda ve en-Nisâ Sûresi'nin tefsirinde geçmisti. Buradaki basliga uygunlugu meydandadir

[14]
... Bazen sar'a habîs cinn nüfuzlarindan olur... Ebû'l-Hasen el-Es'arîMakaa-lâtu Ehli's-Sünne ve'l-Cemâd'da söyle dedi: Tabîbler, cinnin sar'alimn bedeni ne girmekte oldugunu söylüyorlar. Nitekim Allah: "Ribâ yiyenler kendilerini seytân çorpmis(birer delijden baska bir hâlde kalkmazlar..." (el-Bakara: 275) buyurdu... (Aynî).

Sar'a ve daha bâza hastaliklarin sebebleri bugün de bilinememektedir.

Sar'a hakkinda bir tanitma:

"Sar'a (epilepsi) bir beyin hücresi (nöron) grubunda zaman zaman ortaya çikan anormal ve güçlü elektrik desarjlarin dogurdugu klinik belirtilerdir...

Epilepsi nöbeti olan hastalarda yapilmis olan çok sayida biyosimik ve fizyolojik incelemelere ragmen, nöbetlerin nasil olustugu hâlen bilinmemektedir. Nöbetler beynin organik hasari veya metabolik bozuklugu sonucu ortaya çika-bilirse de, epilepsili hastalarin büyük bir kisminda da böyle degisikliklerin mevcudiyeti gösterilememistir. Ayrica böyle bir degisiklik bulunsa bile, bu sar'a nöbetinin tek sebebi olamaz. Çünkü anormallik dâima mevcûd oldugu halde nöbetler zaman zaman (düzensiz araliklarla), ortaya çikmaktadir.

Beyin dokusunda herhangi bir anatomik hasar bulunmayan veya metabolik bir sebebi olmayan epilepsiye "îdyopatik epilepsi" adi verilmektedir. Bu hastalarin nörolojik ve psisik muayeneleri normaldir. Anne, baba, kardes ve diger yakinlari arasinda epilepsi nöbetleri geçiren kimseler vardir. Bu tür epilepsi nöbetlerinin çok defa hasta yaslandikça seyreklestigi tesbît edilmistir." (H.Mer-ritt, Çev: S.Dogulu, H.Gökalp, S.Akpinar, Nöroloji. Lea and Febiger yayinevi, 1973. s. 700-702 ve Prof. Dr. Edip Aktin, Nöroloji. Istanbul Üniversitesi Tip Fakültesi Klinik Ders Kitaplari Serisi, 1974. s. 198, 213).

[15]
Basliga uygunluklari, kadinin "Ben sar'alani yorum" sözündedir. Bu kadinin künyesi Ümmü Zufer oldugu ikinci hadîsten bilindigi hâlde, adinda ihtilâf edilmistir: Su'ayra, Süfeyre, Sukayra olduguna dâir rivayetler vardir.

[16]
el-Bezzâr, Yezîd ibn Erkam'dan su hadîsi rivayet etmistir: "Bir kul, dîninin gitmesinden sonra gözlerinin gitmesinden daha siddetli bir belâ ile belâlanmadi.

Her kim gözlerinin gitmesiyle belâlanir da Allah 'a kavusuncaya kadar (sikâyet etmeksizin) sabrederse, o kul Allah'a, üzerinde hesâb olmayarak kavusur".

Bu son hadîste kulun dîni gitmek suretiyle ugradigi dîn nurundan mahrumiyeti ve dinsizlik felâketinden sonra göz nurundan mahrumiyet belâsi, bütün ibti-lâlann en siddetlisi oldugu ve bu mahrumiyet acisina Allah'a kavusuncaya kadar sabredip sikâyet etmeyen kisinin Allah'a hesâbsiz, sorgusuz kavusacagi bildirilmistir.

[17]
Es'as ibn Câbir'in mutâbaatmi Ahmed ibn Hanbel, Ebû Zilâl'in mutâbaatini ise Abd ibn Humeyd senedli olarak rivayet etmislerdir. Bu ma'nâda daha bâzi hadîsler de gelmistir.

[18]
Ümmü'd-Derdâ'nin bu haberini Buhârî Edebu'l-Müfred'de el-Hâris ibn Ubeyd yolundan rivayet etmistir.

[19]
Hadîsin basliga uygunlugu Âise'nIn "Ben onlarin yanina girdim" sözündedir.. Çünkü Âise'nIn onlarin yanina girisi, onlar hummali iken onlari hasta ziyareti yapmak için olmustu. Bunun bir rivayeti "Peygamber'in Medine'ye gelisi bâ-bi"nda geçmisti.

[20]
Yânî bu, Allah'in ahlâkiyle ahlâklanmadir. Allah ancak kendi ahlâkiyle sifatlanan ve kullarina merhamet eden kullarina merhamet eyler (Kastallânî).

Basliga uygunlugu, Peygamber'in kizinin yanma gelip, onun hasta çocugunu alip kendi kucagina koymasi bakimindandir. Bu, sübhesiz bir hasta ziyaretidir... (Aynî)

Bu hadîsin bir rivayeti Cenazeler Kitâbi'nda geçmisti.

[21]
Yânî ben seni, üzerine zararsiz geçmis olsun, humma seni temizleyici, günâhlarim giderici olur, sen sabret ve buna karsi Allah'a sükret sözlerimle irsâd ettim, fakat sen irsadimi ve duami kabul etmeyip ümîdsizlik ve küfrândan vazgeçmedin, öyleyse senin dedigin gibi olsun! demis oluyor... (Serhu'l-Miskât).

Taberânî'nin ve baska hadîsçilerin bâzi rivayetlerinde bu hadîs söyle bir ziyâde ile bitiyor: "Madem ki sen, hakkindaki dilegimizi kabulden çekmiyorsun, su hâlde senin dedigin olacaktir ve Allah'in takdiri yerini bulacaktir"buyurdu.

el-Muhalleb söyle dedi: Bu hadîsin fâidesi sudur: Çöl Arabi da olsa raiyye-sinden bir hastayi ziyaret etmesi devlet baskanina eksiklik olmaz. Câhile hasta ziyareti yapmak âlime de eksiklik getirmez. Çünkü âlim ona fayda verecek seyleri hatirlatir. Ve sabretmesini emreyler... Bu da hastanin öfkelenmemesine, do-layisiyle Allah'in da ona gadab etmemesine sebeb olur. Bir de bu ziyarette hem hastanin hatirini hos etmek, hem de ailesinin hatirini onarmak hikmeti vardir (Aynî).

-

Peygamber'in bu sözünü "Hastaligin zararsiz geçmis olsun! Günâhlarina kefffârettir insâallah " seklinde tercüme etmek belki Türkçe'ye daha uygun düsecektir.

Bu hadîs ayni isnâd ve metinle Nübüvvet Alâmetleri Kitâbi'nda da geçmisti.

[22]
Basliga uygunlugu açiktir. Hadîsin bir rivayeti Cenazeler Kitâbi'nda "Çocuk müslümân olup ölürse bâbi"nda geçmisti.

[23]

Bu ta'lîk de senedli olarak hem Cenâzeler'de, hem de el-Kasas Sûresi tefsirinde geçti.

[24] Bunun da bir rivayeti Namaz Kitabi, "Imâm ancak kendisine uyulmak için imâm edilir bâbi"nda geçmisti.

[25] Basliga uygunlugu "Sonra elini Sa'd'in alnina koydu. Sonra elini yüzüm ve karnim üzerine sürüp meshetti..."sözündedir. "Eli hasta üzerine koymak, onun kalbini sakinlestirmek, hastaliginin siddetini bilmek ve ona afiyet duasi yapmak için oldugu gibi, eger tibbi bilen kisi ise hastaya uygun olacak tedâvî ve ilâci vasfetmesi için de olabilir" (Kastallânî).

Hasta ziyaretine giden kisinin, hastaya ünsiyet ve sefkat izhâri maksadiyle elini hastaya dokundurup, onu oksayarak teselli etmeye, ümidini, ma'neviyâti-ni kuvvetlendirmeye vesile olacak kisa sözler ve dualar etmesi güzel edeblerden-dir. Peygamber'in fiilleri ve sözleri en güzel ve uyulacak eskimez örneklerdir.

[26] Basliga uygunlugu "Elimle O'na meshedip dokundum" sözündedir. Bu hadîsin bir rivayeti, yakinda "Insanlarin belâ yönünden en siddetli olanlari peygamberlerdir bâbi"nda geçmisti.

[27] Basliga uygunlugu, Ibn Mes'ûd'un Peygamber'e söyledigi ve Peygamber'in de ona verdigi cevâbdadir. Hadîsin bir rivayeti simdi bundan önceki bâbda geçmisti.

[28] Basliga uygunlugu Peygamber'in ona: "Zararsiz geçmis olsun, temizleyicidir insâallah" demesi ve onun da Peygamber'e "Hayir.." diye cevâb vermesinde-dir. Sarihlerin bildirdigine göre bu zât Kays ibn Ebî Hazim adinda bir çöl Arabi bedevî idi. Ayni isimde tabiî büyüklerinden ve muhadramlardan bir zât daha vardir. Bedevî ise Peygamber'le görüstügü açiklandigi için sahâbî oldugu anlasiliyor. Bu hadîsin bir rivayeti, yakinda "Bedevîye Hasta ziyareti bâbi"nda geçmisti.

[29] Basliga uygunlugu "Peygamber (S) bir merkeb üzerine bindi, Usâme'yi de arka tarafina bindirip Sa'd ibn Ubâde'ye hasta ziyaretine gitti" sözlerindedir. Bu hadîsin bir rivayeti Âlu Imrân: 186. âyeti tefsîrinde geçmisti.

[30] Basliga uygunlugu "Ne katira, ne de ata binmis degildi" sözünden alinir. Bu söz ile Peygamber'in yayan olarak yürüyüp geldigini söylemis oluyor ki, basligin bir fikrasina delîl olmustur.

[31] Eyyûb Peygamber bu sözü mahlûklara degil, duâ için Allah'a karsi söylemistir.

[32] Basliga uygunlugu Ka'b ibn Ucre'nin "Evet" cevâbindadir. Onun haserelerin ezasini haber vermesi sikâyet için degil, fakat vâki'i beyân için ve faydalanacagi seye dogru yol istemek içindi. Bunun bâzi rivayetleri Hacc'da, el-Bakara: 196. âyette ve Magâzî'de geçmisti

[33] Basliga uygunlugu "Vay basim!" sözündedir. Hadîsin son fikrasindaki ta'bîr-Ierin öne geçirme ve geri birakilmasinda râvî tereddüd ettigi için hadîsi "yâhud" terdîdi Ile rivayet etmistir.

Peygamber'in Âise'ye: "Endîse etme, sen benden sonra yasayacaksin!" buyurmasi ilâhî vahyin eseridir ve Peygamber'in mu'cizeleri cümlesindendir. Bu hadîs Ebû Bekr'in halifeligi hususunda da gayet açik bir nasstir. Bunun bir rivayetini Hükümler Kitâbi'nda da getirmisti.

[34] Bu hadîsin bâzi rivayetleri yakinda birkaç yerde geçmisti.

[35] Basliga uygunlugu "Yakalandigim siddetli bir hastaliktan dolayi Rasûlullah (S)

[36] Basliga uygunlugu "Kalkiniz!" sözündedir. Bu hadîste "Yanimdan" lafzini söylemedi. Fakat Ilim Kitâbi'ndaki rivayette "Yanimdan katkiniz!" seklinde gelmistir ki, buradaki basliga uygundur. Bunun birer rivayeti Vasiyyetler1 de ve Magâzî Kitâbi'nda da geçmisti. Oralarda hadîsle ilgili bâzi açiklamalar verilmisti.

[37] Basliga uygunlugu açiktir. Bunun birer rivayeti Abdest Alma Kitabi ile Menâ-kib'da geçmisti, insâallah Dualar Kitâbi'nda da gelecektir.

[38] Hadîs, hastalik gibi herhangi zarar verici bir belâ ve musibetin siddeti sebebiyle ölümü temenni etmekten nehye delâlet etmektedir. Hadîsin son fikrasindaki "Eger muhakkak ölümü temenni etmek zorunda kalirsa söyle... desin" emri de vücûbî bir emir degil, izin ve ihtiyara delâlet eden bîr emirdir.

[39] Basliga uygunlugu "Eger Peygamber (S) bizi Ölüm temennisinden nehyetmemis olsaydi, muhakkak ben ölümü temenni ederdim" sözündedir.

Habbâb ibnu'l-Erett (R), ilk müslümân olan bahtiyarlardandir. Islâm'a girenlerin onaltincisidir. Mekke müsriklerinden pek agir iskenceler görmüstür. Bunlardan hiç yilmamis ve her zaman feragatli bir hayât yolu ta'kîb etmistir. Buhârî bu hadîsin birer rivayetini Dualar ve Rikaak'ta; Müslim de Duâlar'da getirmistir.

[40] Bunu Müslim de "Dogruyu arayiniz" kavline kadar çesitli yollarla getirdi.

Buhârî'nin bu hadîsten buradaki maksadi "Sakin sizin hiçbiriniz ölüm temenni etmesin" kavlidir. Bundan önceki kisimlari istidrâd olarak zikretmistir.

[41] Bir rivayette "En yüksek refik" seklinde gelmistir. Murâd, en yüksek topluluk sahibi olan meleklerdir. Peygamber bunu ölecegi kendisine tahakkuk ettikten sonra, o zaman kendisine yüksek derecenin kemâlini müjdeleyen melekleri gördügünde söylemistir. Hiçbir peygamber, ölümü kendisine haber verilmedikçe kabzolunmaz. Nehy ise ölümden evvelki hâlete mahsûstur... Buhârî'ye ask olsun! Zihinleri keskinlestirmek için en gizli olani en açik olan üzerine ne kadar güzel hazirliyor ve tercih edip seçiyor! (Ibn Hacer ve Kastallânî).

[42] Sa'd kizi Âise'nIn bu hadîsi "Ziyaret edenin kendi elini hasta üzerine koymasi bâbi"nda senedli olarak geçti.

[43] Basliga uygunlugu meydandadir. Buhârî burada hadîsin birkaç yoldan gelisini de isaret etmistir.

' 'Tedâvîde Duâmn Yeri"; Islâm Medeniyeti Dergisi, 1973 Hazîran sayisinda Abdullah Aydemir'in 16 sahîfelik uzunca ve güzel makaalesi yerinden okunmaga deger!...

[44] Basliga uygunlugu "Abdest aldi da suyundan üzerime döktü" sözündedir.

Buradaki Ferâiz Âyeti'nden murâd, en-Nisâ: 11-32'deki iki mîrâs âyeti, yâhud yine en-Nisâ Sûresi'nin sonunda olan 176. âyettir ki, her ikisinde de "Kelâ-. le"den bahs buyurulmustur.

Kelâle, usûl ve furû'dan olmayan kimselerdir.

Bu hadîsin bir rivayeti yakinda "Bayilmis hastayi ziyaret bâbi"nda geçmisti

[45] Hadîsin bir rivayeti yakinda "Kadinlarin hasta erkekleri ziyaret etmeleri bâbi"n-da geçmisti. Bu hadîslerde veba sözü geçmediyse de Hacc Kitâbi'nm sonlarindaki bir rivayette ÂIse "Medine, Arz'in en vebali bir yeri idi" demistir. Buhârî oraya isaretle yetinmis oluyor.

Duâ ile taabbud makbuldür. Çünkü duâ, bazen ömrü uzatmaktaki sebeb-ler cümlesinden yâhud hastaligin kaldirilmasi sebeblerinden olur.. (Kastallânî).